

28661 Lexicologia catalana

Curs acadèmic 2009-2010 (2n semestre)

Crèdits: 6

Professor: Jaume Mateu

Tel.: 93-581 48 33

Correu electrònic: Jaume.Mateu@uab.cat

Web: <http://seneca.uab.cat/clt/membres/professors/mateu.html>

Descripció general i esbós del temari

L'assignatura de *Lexicologia catalana* consisteix en l'estudi de les propietats fonològiques, morfològiques, sintàctiques i sobretot semàntiques de les unitats lèxiques del català.

- 1. Lèxic i gramàtica.** Lèxic i lexicó mental. Mot i lexema. Informació lingüística i enciclopèdica de les entrades lèxiques. Formació de mots complexos: derivació i composició. Fonologia lèxica i estrats morfològics. Morfologia lèxica i l'herència de l'estructura argumental. Nominals i nominalitzacions. Sintaxi lèxica i estructura argumental: verbs inergatius, inacusatius, transitius i causatius. Mots possibles i impossibles.
- 2. Semàntica i estructura lèxica.** Papers temàtics i protorols temàtics. Descomposició semàntica dels elements lèxics: significat estructural vs. significat idiosincràtic. Estructura eventiva i aspecte lèxic (*aktionsart*). Classes lexicosemàntiques i lexicospectuals de verbs. Fonaments semàntics i aspectuals de la inacusativitat. Algunes alternances de l'estructura argumental. Verbs psicològics. El lexicó generatiu: estructura de *qualia*. Semàntica lèxica no verbal.
- 3. Semàntica i cognició.** Gramàtica cognitiva i lèxic; construalitat semàntica i contingut conceptual. Marcs semàntics. Significat verbal i significat construccional. Semàntica cognitiva i patrons de lexicalització: el català com a llengua d'emmarcament verbal. Metàfores conceptuais i esquemes d'imatge. metàfores i frases fetes. Categorització i teoria de prototips. Semàntica cognitiva i relacions de significat: polisèmia, hiponímia, sinonímia, antonímia, meronímia, etc.

Avaluació

- Un examen final (60% de la nota); tres activitats puntuades (30% de la nota); l'assistència i la participació a classe (10% de la nota).

Bibliografia essencial

- Cabré, M. T. (1994). *A l'entorn de la paraula. (Vol. I: Lexicologia general; vol. II: Lexicologia catalana)*. Col·lecció Biblioteca Lingüística Catalana, Universitat de València.
- Cabré, M. T. & Rigau, G. (1985). *Lexicologia i semàntica*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- De Miguel, E. (ed.). (2009). *Panorama de la lexicologia*. Barcelona: Ariel Letras.
- Espinal, M. T. (coord.) et al. (2002). *Semàntica. Del significat del mot al significat de l'oració*. Barcelona: Ariel Lingüística.

Bibliografia complementària

- Bosque, I. (2000). "Objetos que esconden acciones. Una reflexión sobre la sincategorematicidad". Dins Cabré, M.T. & Gelpí, C. (eds.). *Lèxic, corpus i diccionaris*. 15-30. Universitat Pompeu Fabra. Barcelona: Publicacions de l'IULA.
- Bosque, I. (2001). "Sobre el concepto de 'colocación' y sus límites". *Lingüística Española Actual* 23: 9-40.
- Cabré, M. T. (2002). "La derivació". Dins Solà, J. et al. (dir.). *Gramàtica del català contemporani* (vol. I). 731-775. Barcelona: Empúries.
- Cabré, T. & Mateu, J. (1998). "Estructura gramatical i normativa lingüística: a propòsit dels verbs psicològics en català". *Quaderns. Revista de Traducció* 2: 65-81.
- Croft, W. & Cruse, D. (2008). *Lingüística cognitiva*. Madrid: Akal Cambridge.
- Espinal, M. T. (2000). "Sobre les expressions lexicalitzades". *Els Marges* 67: 7-31.
- Espinal, M. T. i Mateu, J. (2005). "La llengua a les frases fetes". *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura catalanes*, núm. 36, pàg. 20-31.
- Gràcia, L. (1989). *Els verbs ergatius en català*. Maó, Institut Menorquí d'Estudis.
- Gràcia, L. (1994). *Morfologia lèxica. L'herència de l'estructura argumental*. Col·lecció Biblioteca Lingüística Catalana. Universitat de València.
- Gràcia, L. (2002). "Formació de mots: composició". Dins Solà, J. et al. (dir.). *Gramàtica del català contemporani* (vol. I). 777-829. Barcelona: Empúries.
- Hale, K. & Keyser, S. J. (1993). "On Argument Structure and the Lexical Expression of Syntactic Relations". Dins *idem* (eds.). *The View from Building 20. Essays in Honor of Sylvain Bromberger*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Harley, H. & Noyer, R. (2000). "Formal versus encyclopedic properties of vocabulary: Evidence from nominalisations". Dins Peeters, B. (ed.). *The Lexicon-Encyclopedia Interface*. 350-374. Amsterdam: Elsevier.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1986). *Metàforas de la vida cotidiana*. Madrid: Cátedra.
- Levin, B. & M. Rappaport Hovav (2005). *Argument Realization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Marantz, A. (1997). "No Escape from Syntax. Don't Try Morphological Analysis in the Privacy of Your Own Lexicon". *UPenn Working Papers in Linguistics* 4.2: 201-225.
- Mascaró, J. (1986). *Morfologia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- Mateu, J. (2000). "La semàntica relacional de l'estructura argumental i la seva aplicació a una alternança lexicosemàntica del català". *Llengua & Literatura* 11: 281-309.
- Mateu, J. (2007). "Dos teorías semánticas de los esquemas eventivos". *Actas del VI Congreso de Lingüística General (Santiago de Compostela 2004)*. 455-465. Madrid: Arco Libros.
- Mendikoetxea, M. (2007). "En busca de los primitivos léxicos y su realización sintáctica: del léxico a la sintaxis y viceversa". Dins Cabré, T. (ed.). *Lingüística Teòrica: anàlisi i perspectives II* (Col·lecció: Monografies de *Catalan Journal of Linguistics*). 55-102. Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB.
- Moreno Cabrera, J. C. (2003). *Semántica y gramática. Sucesos, papeles semánticos y relaciones sintácticas*. Madrid: Visor Libros.
- Moreno Cabrera, J. C. (2007). "Observaciones sobre 'dos teorías semánticas de los esquemas eventivos' de Jaume Mateu Fontanals". *Actas del VI Congreso de Lingüística General (Santiago de Compostela 2004)*. 1779-1784. Madrid: Arco Libros.
- Picallo, C. (1991). "Nominals and Nominalizations in Catalan". *Probus* 3.3: 1-34.
- Pustejovsky, J. (1995). *The Generative Lexicon*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Singleton, D. (2000). *Language and the Lexicon. An Introduction*. Londres: Arnold.
- Slobin D.I. (1996). "Two ways to travel: Verbs of motion in English and Spanish". Dins Shibatani, M. S. & Thompson, S. A. (eds.). *Grammatical constructions: Their form and meaning*. 195-220. Oxford: Clarendon Press.
- Talmy, L. (2000). *Toward a Cognitive Semantics*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Ynglès, M. T. (1996). "El temps no passa en va: correlació forma-significat en les expressions temporals". *Llengua & Literatura* 7: 235-270.